

Nedostup M. Awareness on HIV/AIDS Issues and Formation of Safe Conduct of National Police Officers

The article discusses the issues of awareness of HIV / AIDS and HIV prevention among the employees of the National Police of Ukraine, and suggests ways of solving this problem. The conducted research showed that police officers are sufficiently aware of HIV/AIDS issues. Some simplistic representation of the majority of law enforcement agencies about responsibility for countering the AIDS epidemic is a consequence of a lack of awareness of the risk of HIV infection in the whole population as a whole. Also among the respondents there are certain gaps in knowledge about the situation and policies on HIV/AIDS. Law enforcers do not have enough information about the effectiveness of treatment and the introduction of prevention programs. Interest is expressed regarding the statistical data on the spread of HIV/AIDS in Ukraine in general and by regions. The issue of ensuring the personal safety of police officers in the performance of their operational and official activities and other specific functions is topical. An important aspect of reducing the risk of contracting HIV/AIDS among ATS staff in the performance of their duties is to increase their knowledge of the rules for the treatment of HIV-positive persons. Some issues of safe behavior of the National Police are considered. As recommendations, a more specific interaction between specialized HIV/AIDS authorities and law enforcement agencies was recommended as a separate line of work.

Key words: *information, HIV-infection, AIDS, safe behavior Employees of the National Police, Ukraine.*

УДК 321.1 (477)

Я. В. Чистоголянний

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ НА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено проблемам теорії та практики впливу громадянського суспільства на реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні в 2014-2017 рр. Досліджено питання становлення та розвитку громадянського суспільства в Україні, а також визначено та систематизовано пріоритетні напрями впливу громадянського суспільства та його інститутів на реформування публічної служби в Україні. Зокрема, проаналізовано особливості впливу громадськості на формування вищого корпусу державної служби в Україні.

Ключові слова: *громадянське суспільство, громадськість, громадська рада, державна служба, служба в органах місцевого самоврядування, реформа публічної служби.*

Постановка проблеми. Напередодні 26 річниці з Дня проголошення незалежності України настав час підводити проміжні підсумки започаткованим у 2014-2015 рр. в Україні 62 реформам у сфері публічного управління та публічної служби, судової та правоохоронної системи, місцевого самоврядування та територіальної організації публічної влади на засадах децентралізації, економіки й інших сферах. Одні з них отримали певний успіх, а інші – завершилися, так і не розпочавшись.

Не вдаючись до детального аналізу всіх реформ, які проводилися в Україні за позначений період, а тим більше до анатомії їх перемог і поразок, відзначимо,

що успішними з них виявилися ті, які спиралися на підтримку громадянського суспільства та його інститутів. Саме раціональний симбіоз держави й громадянського суспільства гарантують успіх найсміливіших реформ.

Слушно стверджує сучасний ізраїльський мислитель Ю. Харарі: «Романтична література часто зображує індивідуума як борця проти держави й ринку, але це неправда. Держава та ринок – мати і батько індивідууму, він існує лише завдяки їм» [8, с. 434]. При цьому індивідуум-громадянин стає паритетним партнером держави лише об'єднавши свої зусилля з іншими громадянами, об'єднавшись у громадськість, інститут громадянського суспільства і, урешті - у громадянське суспільство загалом. Так само взаємодія громадянського суспільства та держав є найбільш ефективною в період реформ, коли держава як ніколи потребує енергії та підтримки громадськості.

Однією з таких реформ, на наш погляд, стала реформа державної служби, важливим результатом якої стало прийняття та вступ у дію понад рік тому Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року [4], розвиток його положень у понад 40 підзаконних нормативно-правових актів і запровадженні конкурсного відбору на всі посади державної служби, включаючи вакантні посади державних службовців категорії «А». Розробка та реалізація Стратегії реформування публічної служби, Закону про державну службу та комплектування конкурсних комісій з проведення конкурсів на державну службу, починаючи з Комісії з питань вищого корпусу державної служби, відбувалося за участі представників українських інститутів громадянського суспільства, міжнародних програм, зарубіжних NGO, а також із залученням широкого кола експертів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед них нині можна назвати лише роботу Г. Берченка «Громадянське суспільство в Україні: конституційний аспект» (2014 р.) та докторську монографію О. Лотюк «Конституційні засади розвитку та функціонування громадянського суспільства в Україні» (2016 р.).

Окремі проблеми громадянського суспільства та його інститутів розкрито в працях таких вітчизняних учених, як Ю. Барабаш, О. Батанов, Ж. Дзейко, В. Ковальчук, М. Козюбра, А. Колодій, А. Крусян, П. Любченко, В. Нестерович, М. Оніщук, В. Погорілко, В. Речицький, М. Савчин, А. Селіванов, В. Серьогін, О. Скрипнюк, І. Сліденко, О. Совгіря, Ю. Тодика, В. Федоренко, О. Фрицький, В. Шаповал, Ю. Шемшученко та ін.

Проблематика ж взаємодії громадянського суспільства та держави в проведенні реформи публічної служби залишається малодослідженою у вітчизняній юридичній науці.

Формування цілей. Мета статті – дослідити питання становлення та розвитку громадянського суспільства в Україні, а також визначити та систематизувати пріоритетні напрями впливу громадянського суспільства та його інститутів на реформування публічної служби в Україні.

Виклад основного матеріалу. Що ж являє на сьогодні громадянське суспільство й у чому полягає його місія в реформуванні державної служби в

Україні? Який потенціал проведення важливих для України реформ несе в собі громадськість?

На наше переконання, сьогодення та майбутнє громадянського суспільства тісно пов'язане з попереднім досвідом генезису самого громадянського суспільства, уявлень і знань про нього, а також відповідної правотворчої та правозастосовної практики. Так, свого часу Л. фон Штейн писав, що суспільство, з однієї сторони, є надважливою категорією, а з іншого – найменш однозначною категорією. Ця категорія, на думку професора Віденського університету Л. фон Штейна, щонайменше тричі трансформувалася за своєю сутністю, змістом і формою – «спілкування, співіснування, суспільство» [1, с. 62]. При цьому, суспільство стає громадянським лише після того, як воно об'єднує вільних і соціально активних громадян, конкурує й узаємодіє з державою водночас.

Громадянське суспільство, на наше переконання, утвердилось як важлива частина конституційного дизайну та трансформується з політико-правової ідеї у феномен громадсько-політичного буття після унормування права на свободу асоціацій, доступ громадян до управління державними справами, а також після позитивного унормування їх права обиратись і бути обраними, у тому числі й від політичних партій, у перших конституціях і деклараціях та білях про права в Європі та Америці в кін. XVIII-XIX ст. Із цього часу в юридичній історіографії традиційно розпочинається відлік утвердження в конституційному праві громадянського суспільства, початки його взаємодії з державою та бізнесом на паритетних засадах. Адже ще Декларація прав людини й громадянина Франції 1789 р., яка зберігає чинність донині, у статті 15 визначила, що суспільство має право вимагати аби кожен представник публічної влади звітував про свою управлінську діяльність.

Із становленням класичного інституту державної служби у XX ст. громадянське суспільство бореться за контроль над діяльністю бюрократії. Після Другої світової війни Загальна декларація прав людини 1948 р. закріплює сучасний сенс державної служби через призму права кожного громадянина у своїй країні мати рівний доступ до державної служби. Власне, у повоєнний період, з відродженням ідей лібералізму та громадянського суспільства, останнє виступає суб'єктом, що забезпечує контроль за транспарентністю реалізації цього права громадян і делегує соціально активних громадян у корпус державної служби. Саме з цього часу генеза громадянського суспільства та державної служби, на наш погляд, починають відбуватися в тісному зв'язку між собою.

Щодо України, то генезис громадянського суспільства в незалежній Україні, на наш погляд, нараховує сім основних етапів:

1) утвердження перших легітимних, орієнтованих на національно-визвольну боротьбу інститутів громадянського суспільства («Народний Рух України» тощо) та подолання гегемонії КППС у Декларації про державний суверенітет України (1988-1991 рр.);

2) утвердження в незалежній Україні громадянського суспільства в особі громадських організацій і профспілок та закріплення в Конституції України 1996 р. основ його розвитку та функціонування (1991 - 1996 рр.);

3) конституційно-правове унормування правового статусу основних інститутів громадянського суспільства в спеціальних законах та створення державою правових механізмів їх залучення до участі в державному управлінні (1996 – 2004 рр.);

4) зміна ландшафту громадянського суспільства та активізація його інститутів під впливом Помаранчевої революції 2004 р., легітимізація в 2009 р. асоціації місцевого самоврядування (2004 – 2010 рр.);

5) посилення регулятивного впливу держави на розвиток громадянського суспільства, формалізація залучення інститутів громадянського суспільства до участі в управлінні державними справами (2010 – 2013 рр.);

6) активізація громадянського суспільства та ініціювання ним Євромайдану 2013 р. і Революції Гідності 2014 р., посилення волонтерських рухів та реформаторських рухів, спрямованих на євроінтеграцію (2013-2014 рр.);

7) прийняття нової Національної стратегії розвитку громадянського суспільства та мобілізація потенціалу громадянського суспільства на захист територіальної цілісності України, проведення правових реформ (з 2014-2017 р.) [6, с. 110-111].

Саме останній, сьомий етап розвитку громадянського суспільства, як уже відзначалося на початку цієї публікації, став сприятливим щодо імплементації в Україну загальноєвропейської тенденції – паритетного партнерства громадянського суспільства й держави у формуванні високопрофесійного, нетерпимого до корупції та непотизму, корпусу державних службовців, а в наступному – посадових осіб місцевого самоврядування.

На наш погляд, головною місією громадянського суспільства та його інститутів на сучасному етапі реформування публічної в Україні служби є:

1) активна участь у робочих групах щодо підготовки й унесення змін до Закону України «Про державну службу» та підготовки до другого читання у Верховній Раді України проекту Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (реєстр. № 2489), підзаконних нормативно-правових актах Кабміну та Нацдержслужби, спрямованих на реалізацію реформи публічної служби. Погодитимось з В. Нестеровичем, що найбільш повний і завершений результат впливу громадськості на державну політику здійснюється через утілення інтересів громадськості в актах чинного законодавства [3];

2) системний моніторинг реалізації реформи публічної служби передусім виконання спеціального Закону України «Про державну службу» та прогресу з розглядом проекту Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (реєстр. № 2489) у другому читанні, прийняття якого безпідставно переноситься;

3) участь у діяльності та контролі за діяльністю Комісії з питань вищого корпусу державної служби та інших конкурсних комісії державної служби, а в перспективі – конкурсних комісії місцевого самоврядування, забезпечення транспарентності діяльності відповідних комісій;

4) посилення антикорупційного моніторингу при проведенні конкурсів на вакантні посади державної служби категорій «А» і «Б», а в перспективі – конкурсів на вакантні посади служби в органах місцевого самоврядування категорій «А» і «Б»;

5) моніторинг якості діяльності вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ, які здійснюють підготовку, спеціалізацію, перепідготовку та підвищення спеціалізації публічних службовців, а також забезпечують науково-методичний супровід реформування публічної служби в Україні.

Зокрема незвично для держав-учасниць ЄС виглядає практика проведення тестувань претендентів на посади державної служби категорій «А» і «Б» у Нацдержслужбі, чи в органах державної влади, де ці державні службовці мають обійняти посади. У більшості держав-учасниць ЄС ця функція здійснюється спеціалізованими навчальними закладами у сфері публічного управління та адміністрування, чи ж незалежними, у тому числі й приватними, сертифікованими в установленому порядку центрами [7, с. 143-144].

Висновки. Урешті, важливо сформулювати й обґрунтувати нові цілі, сенси й стратегії реформування публічної служби в Україні. Як відомо, Стратегія реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 року № 227-р [5], завершується менше ніж за півроку. Далеко не всі її завдання на сьогодні реалізовано. Зокрема, Україна так і не побачила в установлені терміни новий Закон про службу в органах місцевого самоврядування. Але найголовніше те, що нині в Україні об'єктивно назріла потреба у формуванні, за участі громадянського суспільства та його інститутів, стратегії побудови європейської публічної служби. Очевидно, що обґрунтування цілей, завдань і мети такої стратегії є важливим напрямом діяльності правознавців.

Використані джерела:

1. Жичкина С.Е. Концепция «социального вопроса» и современность : монограф. / С.Е. Жичкина. – М. : Юрлитинформ, 2013. – 208 с.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів : зарубіжний та український досвід : дис. на здоб. наук. ступ. доктора юрид. наук. : спец. 12.00.02 “Конституційне право; муніципальне право”. – К., 2015. – 752 с.
4. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року // Офіційний вісник України. – 2016. - № 3. – Ст. 149.
5. Стратегія реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 року № 227-р // Офіційний вісник України. – 2015. - № 24. – Ст. 680.
6. Чистоколяний Я. Періодизація основних етапів становлення та розвитку громадянського суспільства в незалежній Україні / Я. Чистоколяний // Історико-правовий часопис. – 2016. - № 1 (7). - С. 107-111.

7. Чистоколяний Я. Вплив громадянського суспільства на реформування державної служби в Україні / Я. Чистоколяний // Державна служба в Україні: шляхи реформування : матер. круглого столу за міжнар. участ. (м. Київ, 7 квітня 2017 р.). – К. : Національна академія прокуратури України, 2017. – С. 142-144.

8. Харари Ю.Н. Сарієнс. Краткая история человечества / Юваль Ной Харари ; пер. с англ. Л. Сумм. – М. : Синдбад, 2016. – 520 с.

Стаття надійшла до редколегії 13.05.2017

Чыстоколяный Я. Основные направления влияния гражданского общества и его институтов на реформирование публичной службы в Украине

Статья посвящена проблемам теории и практики влияния гражданского общества на реформирование государственной службы и службы в органах местного самоуправления в Украине в 2014-2017 гг. Исследуются вопросы становления и развития гражданского общества в Украине, а также определяются и систематизируются приоритетные направления влияния гражданского общества и его институтов на реформирование публичной службы в Украине. В частности, анализируются особенности влияния общественности на формирование высшего корпуса государственной службы в Украине.

Ключевые слова: гражданское общество, общественность, общественный совет, государственная служба, служба в органах местного самоуправления, реформа публичной службы.

Chystokolyany Y. Main Directions of Influence of Civil Society and its Institutions on Reform of Public Service in Ukraine

The article is devoted to the problems of the theory and practice of the influence of civil society on the reform of the civil service and service in local self-government bodies in Ukraine in 2014-2017. The issues of the formation and development of civil society in Ukraine are studied, and the priority areas of influence of civil society are identified and systematized. Its institutes for reforming the public service in Ukraine. In particular, the peculiarities of public influence on the formation of a higher civil service corps in Ukraine are analyzed.

The article states that civil society was established as an important part of the constitutional design and transformed from the political and legal idea into the phenomenon of social and political life after the regulation of the right to freedom of association, access of citizens to the administration of state affairs, as well as A positive attitude to their right to be elected and elected, including from political parties, in the first constitutions and declarations and voices about the rights in Europe and America at the end. XVIII-XIX centuries. Since then, legal historiography has traditionally begun counting the affirmation of the constitutional law of the civil society, the beginnings of its interaction with the state and business on a parity basis. In fact, the Declaration of the Rights of Man and Citizen of France of 1789, which remains in force un-til now, in Article 15 stipulates that the society has the right to make sure that every public representative reports on his administrative activities.

It is concluded that it is important to formulate and substantiate new goals, concepts and strategies for public service reform in Ukraine. As you know, the Strategy for Reforming the State Service and the Service in Local Self-Government Bodies in Ukraine for the period up to 2017, approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 18, 2015, No. 227-p, ends less than half a year. Not all of her tasks are

implemented today. In particular, Ukraine has not yet seen the new Law on the Service in local self-government bodies in due time. But, the most important thing is that nowadays in Ukraine the necessity to formulate, with the participation of civil society and its institutes, the strategy of building a European public service is objectively imminent. Obviously, the justification of the goals, objectives and objectives of such a strategy is an important area for the work of lawyers.

Key words: *civil society, public, public council, civil service, service in local self-government bodies, reform of public service.*